

Persbericht

Onderwerp
Toezichtsrapport nr. 46

Datum
9 februari 2016

**Rapport over de inzet van de af luisterbevoegdheid en de
bevoegdheid tot de selectie van sigint door de AIVD**

Maart 2014 – februari 2015

Aanleiding voor het onderzoek

De AIVD is bevoegd communicatie af te luisteren (de af luisterbevoegdheid). Dit staat in artikel 25 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002). Artikel 27 van de Wiv 2002 geeft de AIVD de bevoegdheid ongericht onderschepte niet-kabelgebonden telecommunicatie te selecteren (de selectiebevoegdheid). Selecteren wil zeggen dat van de inhoud van telecommunicatie mag worden kennisgenomen. Deze twee bevoegdheden vormen een belangrijk onderdeel van het werk van de AIVD en maken bij de inzet ervan een vergaande inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Om deze reden heeft de Commissie onderzoek verricht naar de toepassing van deze twee bevoegdheden.

Onderzoeksvraag

De Commissie heeft onderzocht of de AIVD de af luisterbevoegdheid en de selectiebevoegdheid op rechtmatige wijze heeft toegepast.

Algemeen beeld

De Commissie heeft de afgelopen vier jaren doorlopend onderzoek verricht naar de toepassing van de twee bovengenoemde bevoegdheden. De Commissie constateert dat de AIVD doorgaans doordacht te werk gaat bij de inzet van de af luisterbevoegdheid. De AIVD is zich in de praktijk bewust van het inbreukmakende karakter van de inzet van de af luisterbevoegdheid. In de meerderheid van de operaties zet de AIVD de af luisterbevoegdheid op een rechtmatige en zorgvuldige wijze in.

De inhoudelijke opbrengst van de inzet van de selectiebevoegdheid van sigint blijkt beperkt, wat vragen oproept over effectiviteit en daarmee de proportionaliteit van deze inzet. De opbrengst op het terrein van metadata verdient nader onderzoek.

De Commissie heeft in een beperkt aantal van de door haar onderzochte operaties onrechtmatigheden geconstateerd. De onrechtmatigheden zijn in de meeste gevallen gekoppeld aan bijzondere operationele omstandigheden die zich hebben voorgedaan in het onderzoeksjaar. Ze duiden niet op het structureel overschrijden van de grenzen van de Wiv 2002. De AIVD heeft in deze gevallen een afweging gemaakt die, naar het oordeel van de Commissie, tot een andere uitkomst had moeten leiden. Voorbeelden hiervan zijn:

- Het onrechtmatig uitwerken van enkele gesprekken van targets met advocaten. Er was in deze gevallen geen concrete aanwijzing van een direct gevaar voor de nationale veiligheid;
- De inzet van de af luisterbevoegdheid tegen een voormalige bron. Deze inzet was ter ondersteuning van de taakuitvoering. De wet biedt hiertoe geen ruimte;
- De inzet van de af luisterbevoegdheid tegen een persoon zonder dat er concrete aanwijzingen waren dat deze persoon een bedreiging voor de nationale veiligheid vormde.

Deze onrechtmatigheden laten zien dat het belangrijk is dat de AIVD beschikt over een sterke interne juridische afdeling. Deze dient op te treden als (juridisch) geweten van de organisatie en dient waar nodig tegenspraak te bieden. De Commissie constateert dat de juridische afdeling heeft geleden onder de bezuinigingen op de dienst van de afgelopen jaren.

Tapstatistieken

In het openbare deel van dit rapport heeft de Commissie afgezien van het vermelden van het aantal gevallen waarin de AIVD de af luisterbevoegdheid en de selectiebevoegdheid heeft ingezet (de zogenaamde tapstatistieken). In het vorige openbare toezichtsrapport over dit onderwerp heeft de minister deze gegevens niet openbaar willen maken. Het parlement heeft hier in meerderheid geen bezwaar tegen gemaakt (verwerping motie Koser Kaya). De minister heeft in het kader van dit rapport aangegeven dat ook meer globale tapstatistieken nog steeds te veel inzicht geven in de werkwijze van de AIVD. Mede gezien de reactie van het parlement, vindt de Commissie het niet zinnig informatie in haar rapport op te nemen wetende dat de openbaarmaking daarvan zal worden geweigerd door de minister. Vermelding van genoemde aantallen vindt wel plaats in de geheime bijlage bij dit rapport, die aan de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer ter hand wordt gesteld.